

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1

TEORIA OSOBOWOŚCI: OD POTOCZNYCH OBSERWACJI DO SYSTEMATYCZNYCH TEORII, 1

(tłum. Jacek Neckar)

DLACZEGO BADAĆ OSOBOWOŚĆ?, 3

DEFINICJA OSOBOWOŚCI, 4

TEORIA OSOBOWOŚCI JAKO ODPOWIEDŹ NA PYTANIA: CO?, JAK?
I DLACZEGO?, 5

Struktura, 6

Dynamika, 7

Wzrastanie i rozwój, 9

Determinanty genetyczne, 9

Determinanty środowiskowe, 10

Kultura, 11

Klasa społeczna, 11

Rodzina, 11

Rówieśnicy, 13

Relacje między determinantami genetycznymi i środowiskowymi, 13

Psychopatologia i zmiana zachowania, 14

Podsumowanie, 14

WAŻNE ZAGADNIENIA W TEORII OSOBOWOŚCI, 15

Filozoficzne ujęcie osoby, 15

Wewnętrzne i zewnętrzne determinanty zachowania, 15

Sytuacyjna i czasowa spójność zachowania, 17

Jedność zachowania i obraz siebie, 18

Zmieniające się stany świadomości i pojęcie nieświadomości, 19

Relacje między poznaniem, afektem i zewnętrznym zachowaniem, 20

Wpływ przeszłości, teraźniejszości i przyszłości na zachowanie, 20

Podsumowanie, 21

OCENA TEORII, 21

Szeroki zakres obowiązywalności, 23

Prostota, 24

Znaczenie dla badań, 24

Podsumowanie, 24

TEORIA I BADANIE OSOBOWOŚCI, 25

GŁÓWNE POJĘCIA, 26

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 26

ROZDZIAŁ 2

NAUKOWE BADANIE LUDZI, 27

(tłum. Jacek Neckar)

DANE PSYCHOLOGII OSOBOWOŚCI, 29

CELE BADAŃ: RZETELNOŚĆ, TRAFNOŚĆ, ETYKA BADAŃ, 33

Rzetelność, 34

Trafność, 34

Etyka badań i polityka społeczna, 35

TRZY OGÓLNE PODEJŚCIA DO BADAŃ, 37

Studium przypadku i badania kliniczne, 37

Reakcje na stres pola walki, 38

Badania laboratoryjne i eksperymentalne, 40

Wyuczona bezradność, 40

Kwestionariusze osobowości i badania korelacyjne, 43

Wewnętrzne – zewnętrzne poczucie kontroli, 44

Atrybucje przyczynowe: styl wyjaśniania, 46

Kwestionariusz Stylu Atrybucyjnego (ASQ), 47

Styl wyjaśniania, 49

OCENA ALTERNATYWNYCH PODEJŚĆ DO BADAŃ, 51

Studium przypadku i badanie kliniczne: mocne i słabe strony, 51

Wykorzystywanie sprawozdań werbalnych, 53

Badania laboratoryjne i eksperymentalne: mocne i słabe strony, 54

Badania korelacyjne i kwestionariuszowe: mocne i słabe strony, 57

Podsumowanie mocnych i słabych stron, 58

TEORIA OSOBOWOŚCI I BADANIE OSOBOWOŚCI, 59

POMIAR OSOBOWOŚCI I PRZYPADEK JIMA, 61

ZARYS AUTOBIOGRAFII, 62

GLÓWNE POJĘCIA, 63

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 64

ROZDZIAŁ 3

TEORIA PSYCHODYNAMICZNA: PSYCHOANALITYCZNA TEORIA OSOBOWOŚCI FREUDA, 65

(tłum. Beata Majczyna, Marek Majczyna)

ZYGMUNT FREUD (1856–1939): OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA AUTORA I JEGO PROPOZYCJI, 67

FREUDA UJĘCIE OSOBY I SPOŁECZEŃSTWA, 71

FREUDA UJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ NAUKOWYCH, 73

PSYCHOANALIZA: TEORIA OSOBOWOŚCI, 75

Struktura, 75

Koncepcja nieświadomości, 75

Poziomy świadomości,	75
<i>Nieświadomość motywowana,</i>	76
<i>Stosowne badania psychoanalityczne,</i>	78
<i>Obecny status koncepcji nieświadomości,</i>	81
Id, ego, superego,	84
Dynamika,	87
Instynkty życia i śmierci,	87
Dynamika funkcjonowania,	89
Lęk i mechanizmy obronne,	90
Wzrastanie i rozwój,	99
Rozwój procesów myślenia,	100
Rozwój popędów,	101
<i>Stadia rozwoju,</i>	101
<i>Stadia rozwoju psychospołecznego według Eriksona,</i>	105
Znaczenie wczesnych doświadczeń,	107
GŁÓWNE POJĘCIA,	110
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	112

ROZDZIAŁ 4

TEORIA PSYCHODYNAMICZNA: ZASTOSOWANIA I OCENA TEORII FREUDA, 115

(tłum. Katarzyna Sikora)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 116

Pomiar osobowości: testy projekcyjne,	117
Test Plam Atramentowych Rorschacha,	118
Test Apercepcji Tematycznej (TAT),	121
Przykład zastosowania i ocena,	123
Psychopatologia,	125
Typologia osobowości,	126
<i>Typ oralny,</i>	126
<i>Typ analny,</i>	126
<i>Typ falliczny,</i>	127
Konflikt i mechanizmy obronne,	128
Zmiana zachowania,	130
Wgląd w nieświadomość: wolne skojarzenia i interpretacja marzeń sennych,	130
Proces terapeutyczny: przeniesienie,	132

OPIS PRZYPADKU: MAŁY HANS, 134

Prezentacja problemu,	134
Wydarzenia, które doprowadziły do rozwoju fobii,	134
Interpretacja objawów,	135
Rozwiązanie konfliktu edypalnego,	137
Ogólna ocena,	137

PRZYPADEK JIMA, 138

XVI SPIS TREŚCI

Test Rorschacha i TAT: teoria psychoanalityczna,	138
Komentarz,	141
Reakcja Jima na testy projekcyjne,	142
Testy projekcyjne a teoria psychoanalityczna,	143
POKREWNE STANOWISKA I WSPÓŁCZESNE ROZWINIĘCIA TEORII PSYCHOANALITYCZNEJ,	144
Wczesna opozycja wobec Freuda,	144
Alfred Adler (1870–1937),	144
Carl G. Jung (1875–1961),	146
Ujęcia osobowości akcentujące czynniki kulturowe i interpersonalne,	148
Karen Horney (1885–1952),	148
Harry Stack Sullivan (1892–1949),	150
Współczesne rozwinięcia klasycznej psychoanalizy,	151
Teoria relacji z obiektem,	151
Narcyzm i osobowość narcystyczna,	152
Przywiązanie i relacje międzyosobowe w okresie dorosłości,	155
KRYTYCZNA OCENA,	161
Mocne strony teorii psychoanalitycznej,	161
Słabe strony teorii psychoanalitycznej,	162
Status naukowy teorii psychoanalitycznej,	162
Psychoanalityczne ujęcie osoby ludzkiej,	164
Podsumowanie,	165
GŁÓWNE POJĘCIA,	166
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	167

ROZDZIAŁ 5

TEORIA FENOMENOLOGICZNA: CARLA ROGERSA SKONCENTROWANA NA OSOBIE TEORIA OSOBOWOŚCI,

(tłum. Beata Majczyna, Marek Majczyna)

CARL R. ROGERS (1902–1987): OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA AUTORA I JEGO PROPOZYCJI,

ROGERSA UJĘCIE OSOBY,

ROGERSA UJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ NAUKOWYCH,

TEORIA OSOBOWOŚCI CARLA ROGERSA,

Struktura,

Ja,

Pomiar obrazu siebie,

 Technika Q-sort,

 Test Przymiotnikowy i Dyferencjał Semantyczny,

Dynamika,

 Samoaktualizacja,

 Spójność wewnętrzna i zgodność,

 Stany niezgodności i procesy obronne,

<i>Badania nad spójnością wewnętrzną i zgodnością,</i>	186
Potrzeba akceptacji,	188
Wzrastanie i rozwój,	189
Samoaktualizacja i niezaburzony rozwój psychiczny,	189
Badania relacji rodzice – dziecko,	189
Poglądy dzieci na dobre Ja i złe Ja,	192
Wnioski,	195
GŁÓWNE POJĘCIA,	195
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	196

ROZDZIAŁ 6

TEORIA FENOMENOLOGICZNA: ZASTOSOWANIA I OCENA TEORII ROGERSA, 197

(tłum. Beata Majczyna, Marek Majczyna)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 198

Psychopatologia,	199
Rozbieżność doświadczenia Ja,	199
Rozbieżności pomiędzy elementami Ja,	199
Zmiana,	202
Warunki terapeutyczne niezbędne dla zajścia zmiany,	202
Wyniki terapii skoncentrowanej na kliencie,	205
Zebranie specyficznych cech,	205

PRZYPADEK ILUSTRUJĄCY TEORIĘ: PANI OAK, 206

Opis klientki i problemu,	206
Opis terapii,	206
Opis rezultatów terapii,	208

PRZYPADEK JIMA, 208

Dyferencjał semantyczny: teoria fenomenologiczna,	208
Uwagi na temat danych,	210

NAJNOWSZE ROZWINIĘCIA, 211

Rogersa przesunięcie akcentu: przejście od jednostek do grup i społeczeństwa,	211
Zainteresowanie Ja i wewnętrznie motywowanymi celami,	211

POKREWNE PUNKTY WIDZENIA, 214

Ruch potencjału ludzkiego,	214
Kurt Goldstein (1878–1965),	215
Abraham H. Maslow (1908–1970),	216
Egzystencjalizm,	220

OCENA KRYTYCZNA, 222

Fenomenologia,	222
Pojęcie Ja,	224
Konflikt, lęk i obrona,	225
Psychopatologia i zmiana,	227
Ocena podsumowująca,	227

XVIII SPIS TREŚCI

GŁÓWNE POJĘCIA, 229
PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 230

ROZDZIAŁ 7

CECHOWE UJĘCIA OSOBOWOŚCI: ALLPORT, EYSENCK, CATTELL, 231

(tłum. Katarzyna Sikora)

POJĘCIE CECHY, 233

Co to jest cecha?, 233

Poglądy podzielane przez teoretyków cech, 234

CECHOWA TEORIA OSOBOWOŚCI GORDONA W. ALLPORTA (1897–1967), 235

Cechy, stany, aktywności, 236

Rodzaje cech, 237

Autonomia funkcjonalna, 238

Badania idiograficzne, 238

Komentarz, 239

TRÓJCZYNNIKOWA TEORIA HANSA J. EYSENCKA (1916–1997), 239

Pomiar cech: analiza czynnikowa, 240

Podstawowe wymiary osobowości, 241

Pomiar przy użyciu kwestionariuszy, 243

Wyniki badań, 244

Biologiczne podłoże [cech], 246

Psychopatologia i zmiana zachowania, 247

Komentarz, 249

CZYNNIKOWO-ANALITYCZNE UJĘCIE CECH RAYMONDA B. CATTELLA (1905–1998), 250

Cattella poglądy na naukę, 251

Cattella teoria osobowości, 253

Rodzaje cech, 253

Źródła danych: dane typu L, typu Q i typu OT, 254

Uwagi podsumowujące, 258

Stołość i zmienność zachowania, 258

Komentarz, 260

TEORIA CECHOWA: ALLPORT, EYSENCK, CATTELL, 260

GŁÓWNE POJĘCIA, 261

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 263

ROZDZIAŁ 8**✓ TEORIA CECHOWA: PIĘCIOCZYNNIKOWY MODEL OSOBOWOŚCI:
ZASTOSOWANIE I OCENA CECHOWEGO UJĘCIA OSOBOWOŚCI, 265**

(tłum. Katarzyna Sikora, Anna Tylikowska)

PIĘCIOCZYNNIKOWY MODEL OSOBOWOŚCI, 268

Analiza pojęć opisujących cechy w języku naturalnym

i w kwestionariuszach, 268

Podstawowa hipoteza leksykalna, 270

Badania międzykulturowe – czy PMO ma charakter uniwersalny?, 271

PMO i kwestionariusze osobowości, 273

NEO-PI-R i jego hierarchiczna struktura: czynniki niższego rzędu, 273

Pięcioczynnikowy model osobowości a czynniki wyodrębnione przez

Eysencka i Cattella, 276

Proponowany model teoretyczny dla czynników „Wielkiej Piątki”, 277

Wzrastanie i rozwój, 279

Zmiany osobowości związane z wiekiem u osób dorosłych, 279

Badania nad rozwojem czynników PMO w okresie dzieciństwa

i adolescencji, 281

Stabilność i zmiana osobowości, 282

Zastosowania PMO, 283

Doradztwo zawodowe, 283

Zdrowie i długość życia, 283

Diagnoza zaburzeń osobowości, 284

Terapia, 284

Uwagi podsumowujące, 285

STUDIUM PRZYPADKU: SZESZCZDZIESIĘCIODZIEWIĘCIOŁATEK, 287

Ogólny opis osobowości w kategoriach „Wielkiej Piątki”, 288

Korelaty osobowości: kilka możliwych implikacji, 289

Efekty terapii, 290

PRZYPADEK JIMA, 290Szesnastoczynnikowy Kwestionariusz Osobowości: pojęcie cechy, teoria
czynnikowo-analityczna, 290

Uwagi na temat danych, 291

Stażość osobowości: Jim w pięć i w dwadzieścia pięć lat później, 293

Pięć lat później: samoopis doświadczeń życiowych i zmian
osobowości, 293

Doświadczenia życiowe, 293

Zmiany osobowości, 295

Dwadzieścia lat później, 297

Model pięcioczynnikowy: samoopis oraz szacowanie żony dokonane
przy użyciu NEO-PI, 297**OCENA: SPÓR OSOBA – SYTUACJA, 299**

Stabilność w czasie, 300

Stabilność sytuacyjna, 301

Wnioski, 304

CAŁOŚCIOWA OCENA TEORII CECHOWEJ, 304

Mocne strony teorii cech, 305

Duża aktywność badawcza, 305

Interesujące hipotezy, 305

Potencjalne związki z biologią, 306

Słabe strony teorii cech, 306

Problemy z metodą: analiza czynnikowa, 306

Problemy z pojęciem cechy, 307

Co pominięto lub zaniedbano?, 308

GŁÓWNE POJĘCIA, 310

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 311

ROZDZIAŁ 9

BIOLOGICZNE PODSTAWY OSOBOWOŚCI, 313

(tłum. Jacek Neckar)

TEMPERAMENT: PROBLEM PSYCHOFIZYCZNY OD CZASÓW DAWNYCH DO WSPÓŁCZESNYCH, 315

Cechy konstytucjonalne i temperament: wczesne poglądy, 316

Cechy konstytucjonalne i temperament: badania podłużne, 320

Cechy konstytucjonalne i temperament: badania Kagana nad dziećmi zahamowanymi i niezahamowanymi, 321

Cechy konstytucjonalne i temperament: uwagi podsumowujące, 323

TEORIA EWOLUCJI I OSOBOWOŚĆ: WSPÓŁCZESNA SYNTEZA, CZĘŚĆ I, 324

Różnice między kobietami a mężczyznami w kryteriach doboru partnera, 326

Różnice między kobietami a mężczyznami w przyczynach zazdrości, 327

Teoria ewolucji i Pięcioczynnikowy Model Osobowości, 328

Wyjaśnienia ewolucyjne: komentarz, 329

GENY I OSOBOWOŚĆ: WSPÓŁCZESNA SYNTEZA, CZĘŚĆ II, 332

Genetyka zachowania, 332

Metoda selektywnej hodowli, 333

Metoda bliźniąt, 333

Metoda adopcyjna, 335

Współczynnik odziedziczalności, 336

Odziedziczalność osobowości: ustalenia, 337

Niektóre istotne zastrzeżenia, 338

Środowisko i interakcje geny – środowisko, 341

Środowisko wspólne i specyficzne, 341

Rozumienie wpływów środowiska specyficznego, 344

Trzy rodzaje interakcji natura – wychowanie, 344

Podsumowanie i uwagi, 345

NEUROBIOLOGIA I OSOBOWOŚĆ, 347

Lokalizowanie funkcji mózgu: ciało migdałowe, 347

Dominacja półkulowa, półkuli lewej i prawej,	348
Funkcjonowanie neurotransmiterów: dopamina i serotonina,	349
Neurobiologia i trzy główne wymiary temperamentu,	350
Trzy wymiary temperamentu: PE, NE i DvC,	350
Korelaty emocjonalne i korelaty stylu życia wymiarów PE, NE i DvC,	351
Korelaty biologiczne wymiarów PE, NE i DvC,	351
Niektóre ograniczenia,	352
Plastyczność: procesy biologiczne jako zarówno przyczyna,	
jak i skutek,	354
Podsumowanie,	355
BIOLOGIA I PROBLEMY SPOŁECZNO-POLITYCZNE,	355
GŁÓWNE POJĘCIA,	357
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	358

ROZDZIAŁ 10

UCZENIOWE UJĘCIA OSOBOWOŚCI, 361

(tłum. Agnieszka Niedźwieńska)

UCZENIOWE UJĘCIE OSOBY I NAUKI, 363

 Behawioryzm Watsona, 364

TEORIA WARUNKOWANIA KLASYCZNEGO PAWŁOWA, 365

 Ogólna charakterystyka autora i jego propozycji, 365

 Zasady warunkowania klasycznego, 366

 Psychopatologia i zmiana, 369

 Warunkowe reakcje emocjonalne, 370

 „Oduczanie” strachu przed królikiem, 371

 Dodatkowe zastosowania warunkowania klasycznego, 374

 Systematyczna desensytyzacja, 374

 Reinterpretacja przypadku Małego Hansa, 376

 Dalsze rozwinięcia, 377

TEORIA WARUNKOWANIA INSTRUMENTALNEGO SKINNERA, 379

 Ogólna charakterystyka autora i jego propozycji, 379

 Skinnera teoria osobowości, 381

 Struktura, 382

 Dynamika – warunkowanie instrumentalne, 382

 Wzrastanie i rozwój, 384

 Psychopatologia, 385

 Pomiar behawioralny, 386

 Plan badawczy ABA, 389

 Wskaźnikowe i próbkowe podejścia do pomiaru, 389

 Zmiana zachowania, 390

TEORIA BODŹCA – REAKCJI: HULL, DOLLARD I MILLER, 391

 Ogólna charakterystyka autorów i ich propozycji, 391

 Clark L. Hull (1884–1952), 391

 John Dollard (1900–1980) i Neal E. Miller (1909–), 393

Teoria osobowości S-R,	394
Struktura,	394
Dynamika,	395
Wzrastanie i rozwój,	396
Psychopatologia,	397
Rodzaje konfliktów,	397
PORÓWNANIE UJĘĆ UCZENIOWYCH Z WCZEŚNIEJSZYMI POGLĄDAMI,	398
KRYTYCZNA OCENA,	399
Mocne strony ujęć uczeniowych,	399
Słabe strony ujęć uczeniowych,	400
GŁÓWNE POJĘCIA,	403
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	405

ROZDZIAŁ 11

POZNAWCZA TEORIA OSOBOWOŚCI: GEORGE'A A. KELLY'EGO TEORIA KONSTRUKTÓW OSOBISTYCH, 407

(tłum. Anna Tylikowska)

GEORGE A. KELLY (1905–1966): OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA
AUTORA I JEGO PROPOZYCJI, 411

KELLY'EGO UJĘCIE OSOBY, 412

KELLY'EGO UJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ, 413

TEORIA OSOBOWOŚCI GEORGE'A A. KELLY'EGO, 416

Struktura, 416

Konstrukty i ich interpersonalne konsekwencje, 417

Typy konstruktyw i system konstruktyw, 418

Test Konstruktyw Osobistych (Rep test), 420

Złożoność – prostota poznawcza, 424

Dynamika, 426

Antycypowanie zdarzeń: przewidywanie przyszłości, 426

Lęk, strach i zagrożenie, 428

Podsumowanie Kelly'ego ujęcia dynamiki, 430

Wzrastanie i rozwój, 430

GŁÓWNE POJĘCIA, 432

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 433

ROZDZIAŁ 12

POZNAWCZA TEORIA OSOBOWOŚCI: ZASTOSOWANIA I OCENA TEORII KELLY'EGO, 435

(tłum. Anna Tylikowska)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 436

Psychopatologia, 436

Problemy z systemem konstruktów,	437
Samobójstwo i wrogość,	439
Podsumowanie,	440
Zmiana,	441
Warunki sprzyjające zmianie,	441
Terapia ustalonej roli,	442
Przykładowe badania,	444
Porównanie z innymi podejściami terapeutycznymi,	445
STUDIUM PRZYPADKU: RONALD BARRETT,	446
Scenariusz oparty na samoopisie,	446
Konstrukcja Kelly'ego,	447
Terapia ustalonej roli,	448
PRZYPADEK JIMA,	449
Rep test: teoria konstruktów osobistych,	449
Uwagi na temat danych,	451
ZBLIŻONE PUNKTY WIDZENIA ORAZ AKTUALNE ROZWINIĘCIA,	452
OCENA KRYTYCZNA,	454
Mocne i słabe strony teorii,	454
Podsumowanie,	457
PORÓWNANIE Z INNYMI TEORIAMİ,	458
Kelly i Freud,	458
Kelly i Rogers,	460
Kelly i teorie cechowe,	461
Kelly i teorie uczeniowe,	462
Konstrukty dotyczące teorii osobowości,	463
GŁÓWNE POJĘCIA,	464
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	464

ROZDZIAŁ 13

TEORIA SPOŁECZNO-POZNAWCZA: BANDURA I MISCHEL, 467

(tłum. Agnieszka Niedźwieńska)

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA AUTORÓW I ICH PROPOZYCJI, 470

Albert Bandura (1925–), 470

Walter Mischel (1930–), 471

UJĘCIE OSOBY, 472

UJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ, 474

SPOŁECZNO-POZNAWCZA TEORIA OSOBOWOŚCI, 474

Struktura, 474

Oczekiwania – przekonania, 474

Różnicowanie sytuacji i spójność wewnętrzna osobowości, 475

Ja i przekonania na temat własnej skuteczności, 477

Cele, 478

Kompetencje – umiejętności, 479

Dynamika, 479

Cele, standardy i samoregulacja,	479
Poczucie własnej skuteczności i wykonanie,	480
Wybór,	483
Wysiłek, uporczywość, wykonanie,	483
Emocja,	484
Radzenie sobie,	484
Ujęcie motywacji – podsumowanie,	484
Wzrastanie i rozwój,	484
Uczenie przez obserwację,	486
Nabywanie a wykonanie,	486
Warunkowanie zastępcze,	487
Nabywanie umiejętności odraczania gratyfikacji,	488
Ujęcie wzrostu i rozwoju – podsumowanie,	491
GŁÓWNE POJĘCIA,	492
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	494

ROZDZIAŁ 14

TEORIA SPOŁECZNO-POZNAWCZA: ZASTOSOWANIA I OCENA, 497

(tłum. Agnieszka Niedźwieńska)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 498

Psychopatologia,	498
Dysfunkcjonalne oczekiwania i przekonania na temat siebie,	499
Poczucie własnej skuteczności i lęk,	499
Poczucie własnej skuteczności i depresja,	500
Poczucie własnej skuteczności i zdrowie,	501
Zmiana,	503
Modelowanie i kierowane panowanie nad sytuacją,	503
Znaczące badania z tego zakresu,	504

STUDIUM PRZYPADKU: GARY W., 510

PRZYPADEK JIMA, 511

Teoria społeczno-poznawcza: cele, czynniki wzmacniające i przekonania na temat własnej skuteczności,	511
Cele,	511
Subiektywne wartości – czynniki wzmacniające,	512
Kompetencje i przekonania na temat własnej skuteczności,	512
Komentarz,	513

NAJNOWSZE ROZWINIĘCIA, 514

ANALIZA PORÓWNAWCZA, 515

Teoria społeczno-poznawcza a psychoanaliza,	515
Teoria społeczno-poznawcza a fenomenologia,	516
Teoria społeczno-poznawcza a teoria konstruktów osobistych,	517
Teoria społeczno-poznawcza a teoria cechowa,	517
Teoria społeczno-poznawcza a teoria uczeniowa,	518

KRYTYCZNA OCENA, 519

Mocne strony teorii,	519
Nacisk na badania eksperymentalne i dane empiryczne,	519
Waga rozważanych zjawisk,	519
Otwartość teorii na zmianę,	520
Koncentracja na ważnych problemach,	520
Ujęcie osoby i zainteresowanie zjawiskami społecznymi,	520
Słabe strony teorii,	521
Brak usystematyzowania i ujednolicenia teorii,	521
Nowe problemy związane z kolejnymi rozwinięciami teorii,	522
Względne pomijanie istotnych obszarów,	523
Wstępny charakter ustaleń,	524
GLÓWNE POJĘCIA,	526
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	526

ROZDZIAŁ 15

POZNAWCZO-INFORMACYJNE UJĘCIE OSOBOWOŚCI, 529

(tłum. Jacek Neckar)

STRUKTURY POZNAWCZE,	531
Kategorie,	531
Kategorie dla przedmiotów fizycznych,	532
Kategorie dla sytuacji,	534
<i>Skrypty sytuacyjne,</i>	534
<i>Kategorie dla indywidualnych sytuacji oraz związanych z nimi uczuć i zachowań,</i>	535
Kategorie dla ludzi,	535
Ja i schematy Ja,	536
Motywacyjne aspekty Ja,	540
Wyjaśnienia przyczynowe i atrybucje,	543
Wyjaśnienia przyczynowe,	543
Konsekwencje atrybucji przyczynowych,	544
Ukryta teoria osobowości,	546
Podsumowanie,	546
ZASTOSOWANIA KLINICZNE,	547
Stres i radzenie sobie,	548
Stres,	548
Sposoby radzenia sobie ze stresem,	549
Trening odporności na stres,	549
Patologia i zmiana,	551
Ellisa terapia racjonalno-emotywna,	551
Becka poznawcza terapia depresji,	552
Poznawcza triada depresyjna,	552
Badania nad fałszywym poznaniem,	552
Terapia poznawcza,	553
PRZYPADEK JIMA,	554

Teoria procesów informacyjnych: Procesy poznawcze i strategie radzenia sobie,	554
Ogólne procesy poznawcze, atrybucje i myślenie dysfunkcjonalne,	555
Metody radzenia sobie,	557
Podsumowanie,	557
Współczesne zastosowania,	558
Od procesów poznawczych do uczuć i motywacji,	558
Od świadomych do nieświadomych procesów poznawczych,	558
Od myślenia do działania,	559
Od Ja człowieka Zachodu do Ja międzykulturowego,	560
ZWIĄZEK TEORII PROCESÓW INFORMACYJNYCH Z TRADYCYJNĄ TEORIĄ OSOBOWOŚCI,	562
OCENA KRYTYCZNA,	563
Mocne strony tego ujęcia,	563
Związki z psychologią poznawczą,	563
Rozważenie istotnych aspektów osobowości,	564
Wkład w promocję zdrowia i terapię,	565
Słabe strony tego ujęcia,	565
Problemy z komputerem jako modelem,	565
Pominięcie problematyki emocji i motywacji,	566
Niedookreślony status terapii,	566
GŁÓWNE POJĘCIA,	567
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	568

ROZDZIAŁ 16

SYNTETYCZNE SPOJRZENIE NA TEORIĘ, POMIAR I BADANIE OSOBOWOŚCI, 571

(tłum. Krzysztof Krzyżewski)

TEORIA I HISTORIA ROZWOJU NAUKI,	573
Stadia rozwoju nauki,	573
Wczesne stadium rozwoju,	573
Stadium nauki normalnej: paradygmaty,	573
Rewolucje naukowe,	576
Podsumowanie,	577
NIEKTÓRE SPRAWY DZIELĄCE TEORETYKÓW OSOBOWOŚCI,	577
Filozoficzne ujęcie osoby,	577
Wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zachowania,	578
Czasowa i sytuacyjna spójność wewnętrzna zachowania,	580
Wewnętrzna jedność zachowania i pojęcie Ja,	581
Zmieniające się stany świadomości (Awareness) i pojęcie nieświadomości (Unconscious),	583
Relacje między poznaniem, afektem i zewnętrznym zachowaniem,	584
Wpływ przeszłości, teraźniejszości i przyszłości na zachowanie,	585

TEORIA OSOBOWOŚCI JAKO ODPOWIEDŹ NA PYTANIA TYPU: „CO?”, „JAK?” I „DLACZEGO?”,	586
Struktura osobowości,	586
Dynamika,	590
Wzrastanie i rozwój,	591
Psychopatologia,	592
Zmiana,	593
BIOLOGICZNE PODSTAWY I POZIOMY WYJAŚNIANIA,	594
Związki między teorią, pomiarem i badaniem,	596
PRZYPADEK JIMA,	597
Porównanie danych pomiarowych nawiązujących do różnych teorii,	597
Stabilność i zmiana w czasie,	598
Jima refleksje na temat danych,	598
Ogólne spojrzenie,	599
KOŃCOWE PODSUMOWANIE,	600
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	600
SŁOWNIK (tłum. zespół, oprac. Marek Majczyna),	603
BIBLIOGRAFIA (oprac. Marek Majczyna),	617
INDEKS OSOBOWY (tłum. i oprac. Beata Majczyna, Marek Majczyna),	655
INDEKS RZECZOWY (tłum. i oprac. Beata Majczyna, Marek Majczyna),	663